

PK-YRITYS BAROMETRI

Syksy 2008

Alueraportti, Varsinais-Suomi

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raporteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen ja koko maan välillä.

Syksyn 2008 Pk-yritysbarometri perustuu noin 3800 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut hyvä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana ja elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitusta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä. Erityiskysymykset koskevat yksityisen sektorin myyntiä kunnille.

Tällä hetkellä suhdanteisiin ja erityisesti rahoitusmarkkinoihin kohdistuu suurta mielenkiintoa. Vaikka myllerrys onkin alkanut Yhdysvalloista, on odotettavissa, että vaikutukset näkyvät myös suomalaisten pk-yritysten näkemyksissä ennen pitkää. Toisaalta on mielenkiintoista tarkastella mm. työvoimatarpeiden ja -pulan sekä yritysten omistajanvaihdosodotusten kehitystä väestön ikääntyessä.

Helsingissä 11.9.2008

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj



SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Varsinais-Suomen ja koko maan yritykset.....	7
2 Yritykset ja työllisyys	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet.....	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet.....	15
7 Elinkeinoilmasto	16
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus.....	18
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	19
10 Yrittäjyysilmapiiri	20
11 Pk-yritysten rahoitus.....	21
12 Pk-yritysten myynti kunnille.....	24

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Suhdannenäkymät. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Varsinais-Suomessa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Varsinais-Suomessa Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt heikkomat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Kevään 2008 tilanteeseen verrattuna ovat Varsinais-Suomessa sekä koko maassa suhdannenäkymät laskeneet. Varsinais-Suomessa laskua on tapahtunut koko maata enemmän.

Koko maan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Sen sijaan Varsinais-Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat positiiviset kaikkien muiden osatekijöiden, paitsi investointien arvon, osalta. Varsinais-Suomessa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat koko maata parempia tekijöissä viennin arvo ja tuonnin arvo. Muut tekijät ovat muuta maata heikompia. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden suhdannenäkymät ovat sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa laskeneet runsaasti kevään 2008 kyselyyn verrattuna.

Varsinais-Suomessa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on nyt alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Varsinais-Suomessa sekä koko maassa matalammalla tasolla kuin keväällä 2008.

Kehittämisen esteet. Varsinais-Suomessa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kustannustasoon ja nyt aiempaa selvemmin myös yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteeksi. Yritystoiminnan säätely, kustannustaso, resurssitekijät sekä yleinen suhdanne/maailmantilanne koetaan suuremmiksi kehittämisen esteiksi Varsinais-Suomessa kuin koko maassa keskimäärin. Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 5 prosentilla Varsinais-Suomen pk-yrityksistä. Varsinais-Suomessa toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan nyt hieman pienempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin.

Työllistämisen esteet. Varsinais-Suomen pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat työvoiman saatavuus, jota hieman vajaa kolmasosa niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Kysynnän riittämättömyyttä pitää suurimpana esteenä hieman yli viidennes vastaajista ja työn sivukuluja 19 prosenttia vastanneista. Työvoiman saatavuus sekä kysynnän riittämättömyys koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 23 prosentilla Varsinais-Suomen pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Rahoitus. Varsinais-Suomen alueen pk-yrityksistä 41 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana, kun taas koko maassa näin oli tehnyt 31 prosenttia. Noin joka neljäs alueella ja viides koko maassa toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi ja rakennusinvestointeihin. Varsinais-Suomen pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (71 %) tai Finnverasta (30 %). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 20 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yritysistä.

Pk-yritysten myynti kunnille. Suurin osa koko maan (45%) pk-yrityksistä ilmoittaa, että liikevaihdosta ei muodostu yhtään myynnistä kunnille. Sama lukema Varsinais-Suomen osalta on 42 prosenttia. Suurin osa sekä koko maan että alueen pk-yrityksistä arvioi, että myynnissä kunnille ei tapahdu muutosta seuraavan viiden vuoden aikana. Keskimäärin suurimpina esteinä kunnille myynnissä pidetään alueella kuntien hankintaosaamisen tasoa, hankintalain säädöksiä sekä virkamiesten suhtautumista.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten näkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu mm. yrityksen kehittämiseen, kasvuun, työllistämiseen ja rahoittamiseen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä Fonecta ProFinder -yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Vastaajajoukko on 3861 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internet- ja puhelinkyselyinä 1.7.–12.8.2008. Raportin luvussa "Aineisto" on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Varsinais-Suomen osalta. Tutkimuksen on tehnyt Innolink Research Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta heinä-elokuussa 2008.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Innolink Research Oy:ssä tutkimusjohtaja Mikko Kesä, viestintäpäällikkö Etta Partanen ja tutkija Katri Ahtiainen sekä Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 6 olevan kartan mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, muu Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).

2) Helsingin, Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja. Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana
paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ **saldoluku = + 30 %**

AINEISTO

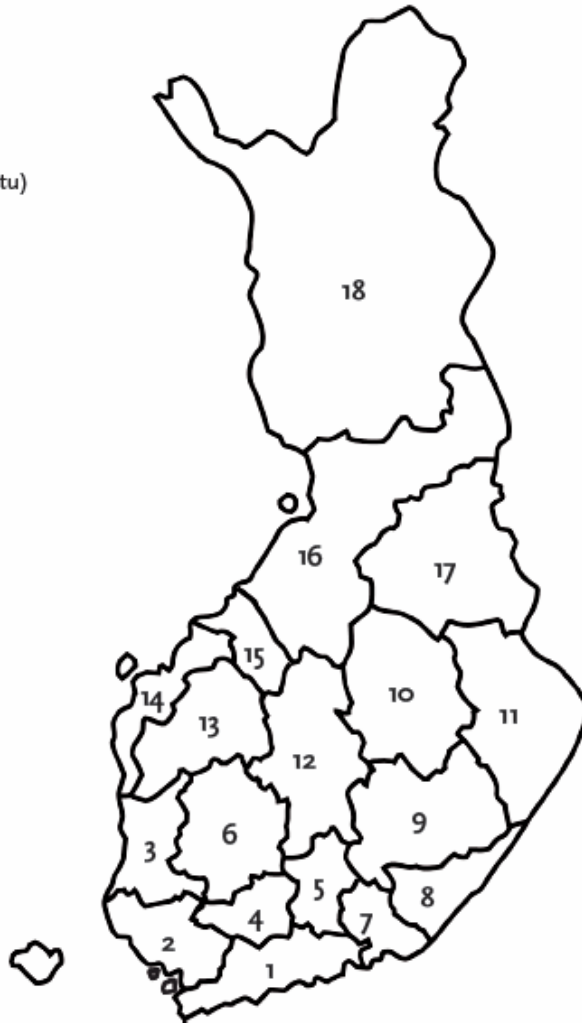
Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:**PK-YRITYSBAROMETRI 2/2008**
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	VARSINAIS-SUOMI	276	5
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	65	24
	Rakentaminen (TOL: F)	24	9
	Kauppa (TOL: G)	66	24
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	121	44
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	106	39
	5 - 9 henkilöä	61	22
	10 - 19 henkilöä	46	17
	20 - 49 henkilöä	31	11
	50+ henkilöä	31	11
LIIKEVAIHTO VUONNA 2007	Alle 0,20 milj. euroa	55	20
	0,20 - 0,49 milj. euroa	44	16
	0,50 - 1,49 milj. euroa	71	26
	1,50+ milj. euroa	101	37
	Ei vastausta	5	2
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	23	9
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	105	39
	Pyrkii säilyttämään asemansa	90	34
	Ei kasvutavoitetta	47	18
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	3	1
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	154	59
	Kyllä, vie itse suoraan	72	28
	Kyllä, tuotteita viedä osana toisen yrityksen tuotekokonaisuutta	53	20
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1997	235	86
	1998 - 2002	24	9
	2003 -	14	5
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	210	78
	Palkattu toimitusjohtaja	41	15
	Muut	19	7

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

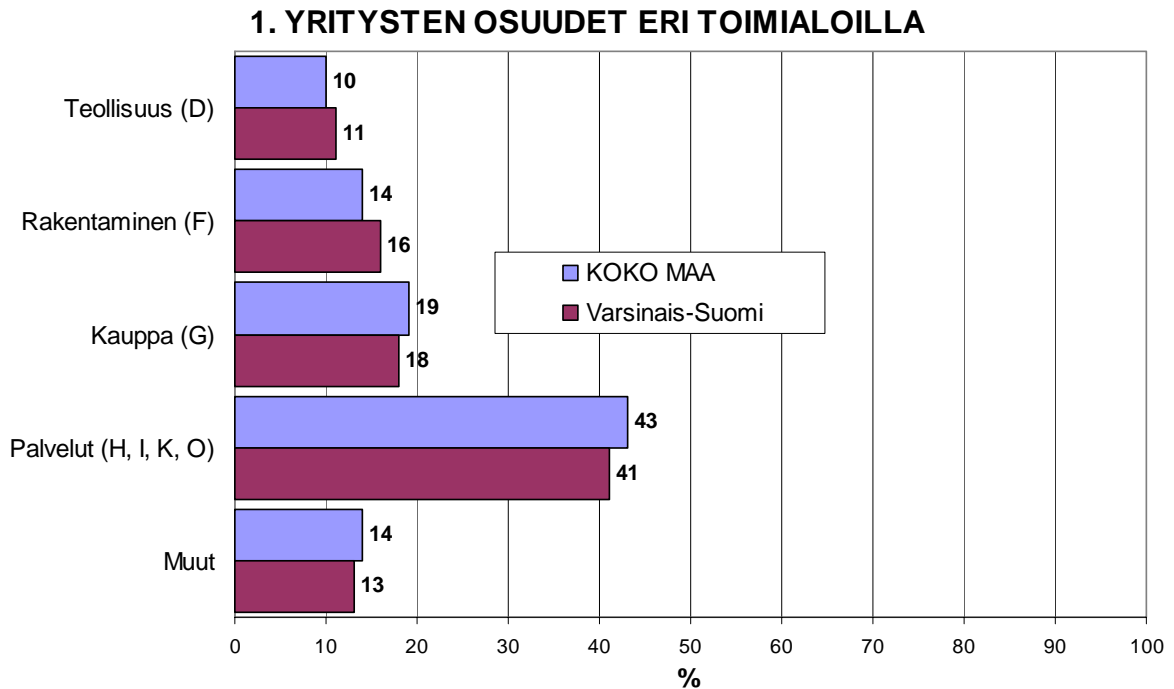
1. Uusimaa, erilliset raportit:
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Keski-Pohjanmaa
16. Pohjois-Pohjanmaa
17. Kainuu
18. Lappi



Tutkimustulokset

1 Varsinais-Suomen ja koko maan yritykset

Suomessa oli 250 378 yritystä vuonna 2006.¹ Näistä yrityksistä noin 23 500 toimi Varsinais-Suomessa. Varsinais-Suomessa on kaupan ja palvelualueiden yrityksiä suhteellisesti aavistuksen vähemmän ja teollisuuden sekä rakennusalan yrityksiä suhteellisesti hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin.



Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2 Yritykset ja työllisyys

Varsinais-Suomen maakunnassa työskenteli vuonna 2007 noin 222 000 työntekijää². Työttömyysaste oli vuonna 2007 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 6,9 % ja Varsinais-Suomessa 6,2 %

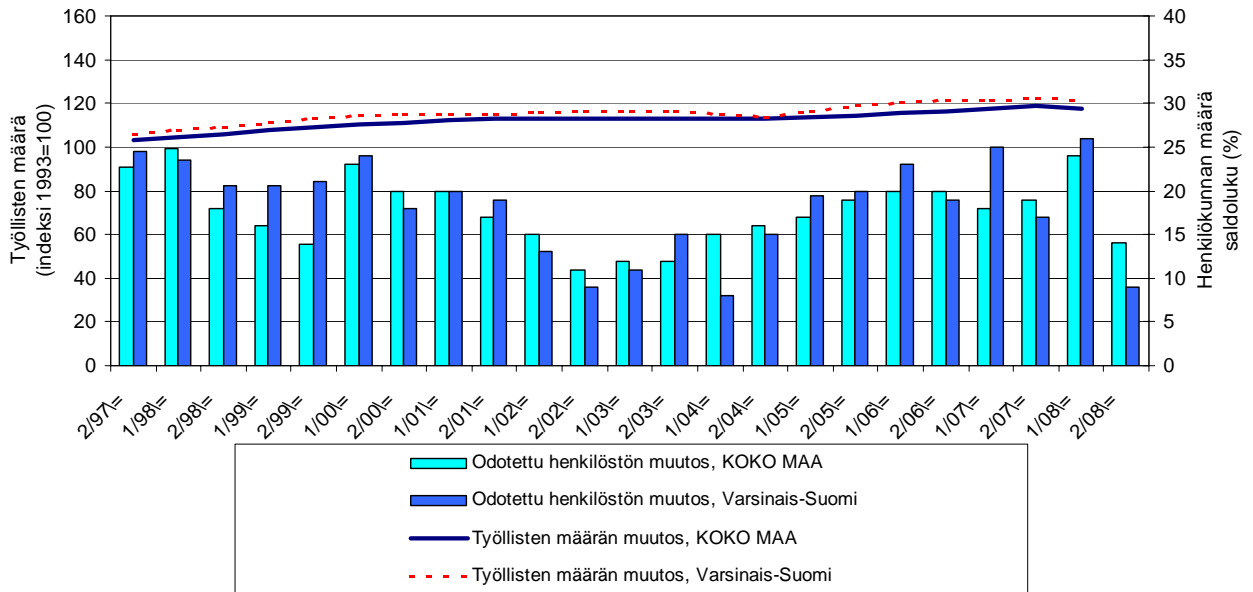
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	22	70	8	14
Varsinais-Suomi	20	69	11	9

Varsinais-Suomessa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on nyt alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Varsinais-Suomessa paljon matalammalla tasolla kuin keväällä 2008 (saldoluku tuolloin +26 %). Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät myös heikommalla tasolla kuin edellisessä kyselyssä, sillä keväällä 2008 henkilökunnan määrän saldoluku oli +24 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Varsinais-Suomen työllisten määrää (indeksi 1995=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOS ODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS



² Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

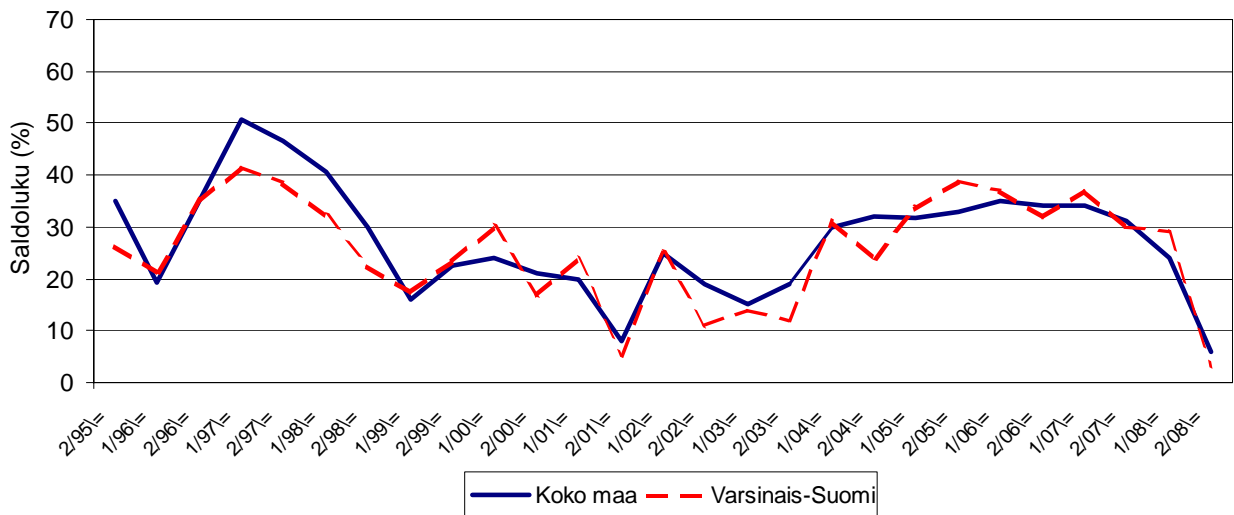
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee %	Pysyy ennallaan %	Huononee %	Saldoluku %
KOKO MAA	24	59	18	6
Varsinais-Suomi	22	59	19	3

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Varsinais-Suomessa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Varsinais-Suomessa toimivista pk-yrityksistä nyt 22 prosenttia ennakoivat suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 19 prosenttia yrityksistä ennakoivat suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt heikkomat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 2/95 lähtien. Kevään 2008 tilanteeseen verrattuna ovat Varsinais-Suomessa sekä koko maassa suhdannenäkymät laskeneet. Varsinais-Suomessa laskua on tapahtunut koko maata enemmän.

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA



3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

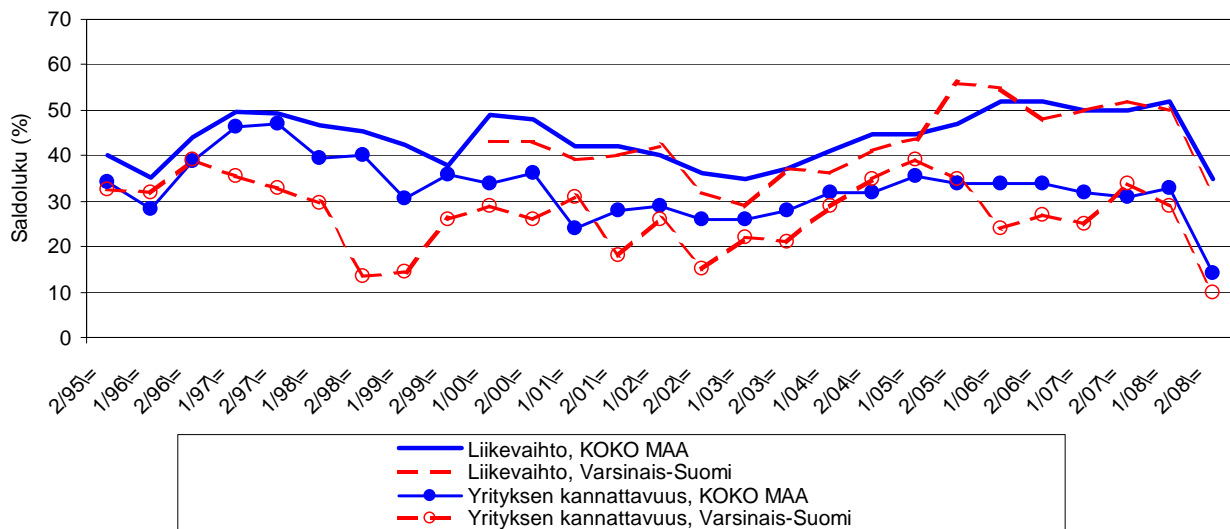
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuotekehitys-panostukset
KOKO MAA								
Suurempi	47	19	18	17	51	32	32	24
Yhtä suuri	41	64	73	74	41	50	60	67
Pienempi	12	17	8	9	8	18	8	9
Saldoluku (%)	35	2	10	8	43	14	24	15
Varsinais-Suomi								
Suurempi	45	20	22	23	54	31	33	24
Yhtä suuri	42	60	69	70	35	48	57	62
Pienempi	13	21	8	7	12	21	10	14
Saldoluku (%)	32	-1,4	14	15	42	10	23	11

Koko maan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Sen sijaan Varsinais-Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat positiiviset kaikkien muiden osatekijöiden, paitsi investointien arvon, osalta. Varsinais-Suomessa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat koko maata parempia tekijöissä viennin arvo ja tuonnin arvo. Muut tekijät ovat muuta maata heikompia.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 2/95 lähtien. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden suhdannenäkymät ovat sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa laskeneet kevään 2008 kyselyyn verrattuna.

3.2 SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA



⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

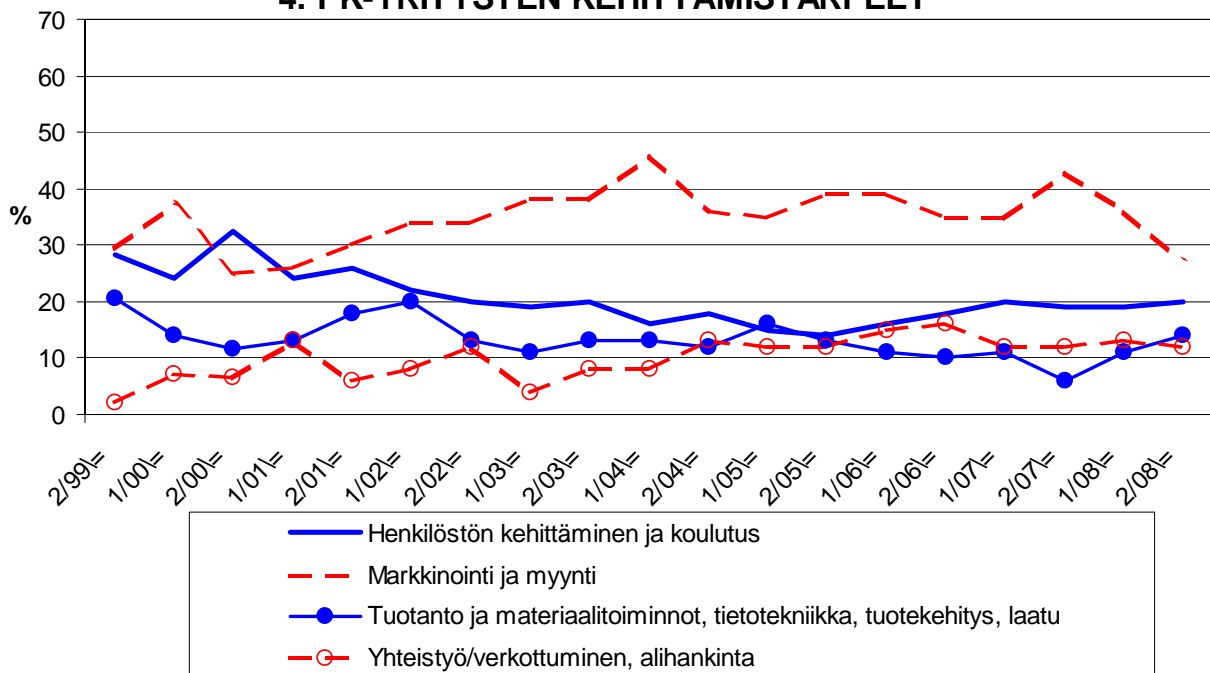
Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA	Varsinais-Suomi
	%	%
Johtaminen	5	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	18	20
Markkinointi ja myynti	27	27
Vienti ja kansainvälistyminen	3	4
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	6	6
Tuotanto ja materiaalityönnöt, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	10	14
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	12	12
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	4
Ei kehittämistarvetta	17	9

Koko maan ja Varsinais-Suomen alueen pk-yritysten kehittämistarpeet ovat melko samankaltaisia. Varsinais-Suomen pk-yrityksissä koetaan olevan koko maan keskiarvon tavoin eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta sekä alueen että koko maan pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

Markkinointiin ja myyntiin sekä yhteistyöhön, verkottumiseen ja alihankintaan liittyvät kehittämistarpeet ovat hieman vähentyneet Varsinais-Suomessa toimivien pk-yritysten keskuudessa kevään 2008 kyselyyn verrattuna. Sen sijaan tuotantoon ja materiaalityönnöihin sekä hieman myös henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen liittyvät tarpeet ovat lisääntyneet kevään 2008 tilanteeseen verrattuna.

4. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET



5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

	KOKO MAA	Varsinais-Suomi
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	4	5
byrokratia	1,5	1,8
työlainsäädäntö	0,8	1,1
työehtosopimukset	0,5	0,7
muu sääntely	1,2	1,1
KUSTANNUSTASO	14	20
verotus	2,3	3,2
palkkataso	2,7	3,5
työn sivukulut	4,7	8,4
muut tuotantokustannukset	3,8	5,3
KILPAILUTILANNE	14	14
kireä kilpailutilanne	10,3	11,2
markkinoiden liiallinen keskittyminen	1,2	1,1
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0,6	0,0
markkinoita vääristävät tuet	0,5	0,4
harmaa talous, konkurssit jne.	0,5	0,0
kysynnän riittämättömyys	1,2	1,1
RAHOITUS	6	5
rahoituksen saatavuus	1,7	1,1
rahoituksen hinta	1,2	1,1
vakuuksien puute	2,8	2,8
RESURSSITEKIJÄT	23	24
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	14,9	15,1
alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus	1,0	1,4
toimitilat	1,4	1,4
koneet ja laitteet	0,8	0,7
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	4,2	4,6
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	18	21
MUUT TEKIJÄT	8	6
EI OSAA SANOA	13	6

Varsinais-Suomessa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kustannustason ja nyt aiempaa selvemmin myös yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteeksi. Yritystoiminnan sääntely, kustannustaso, resurssitekijät sekä yleinen suhdanne/maailmantilanne koetaan suuremmiksi kehittämisen esteiksi Varsinais-Suomessa kuin koko maassa keskimäärin.

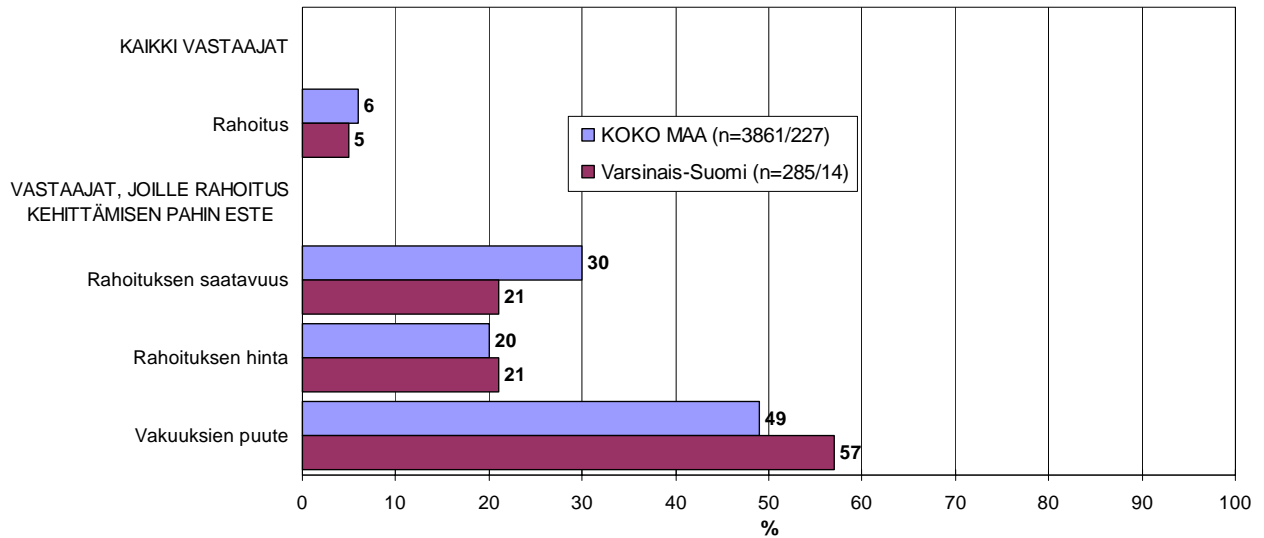
Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 5 prosentilla Varsinais-Suomen pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä vakuuksien puute on pahimpana 57 prosentilla ja rahoituksen hinta saatavuus 21 prosentilla. Varsinais-Suomessa toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan nyt hieman pienempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Varsinais-Suomessa toimivat pk-yritykset pitävät rahoitusta pienempänä kehittämisen esteenä kuin keväällä 2008. Alueella sekä kaikki pk-yritykset että kasvuhakuiset pk-yritykset näkevät rahoituksen hieman pienemmäksi kehittämisen esteeksi kuin keväällä 2008. Myös koko maassa sekä kaikki pk-yritykset että

kasvuhakuiset pitävät rahoitusta hieman pienempänä esteenä verrattuna kevään 2008 tilanteeseen.

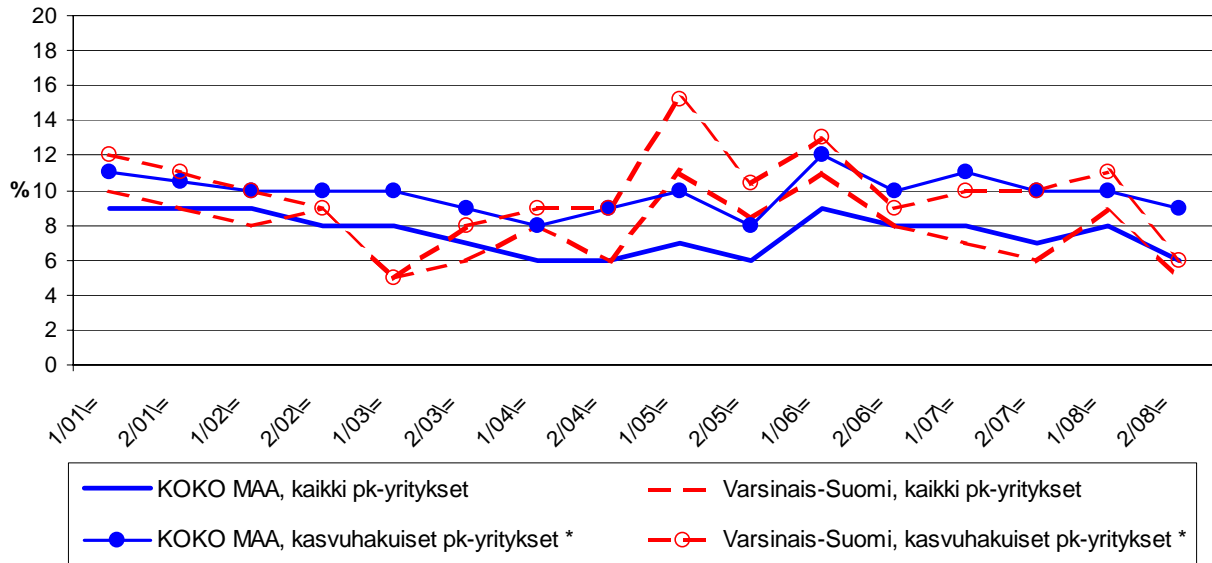
5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

-Rahoitus-

n=kaikki vastaajat/rahoitus suurin kehittämisen este



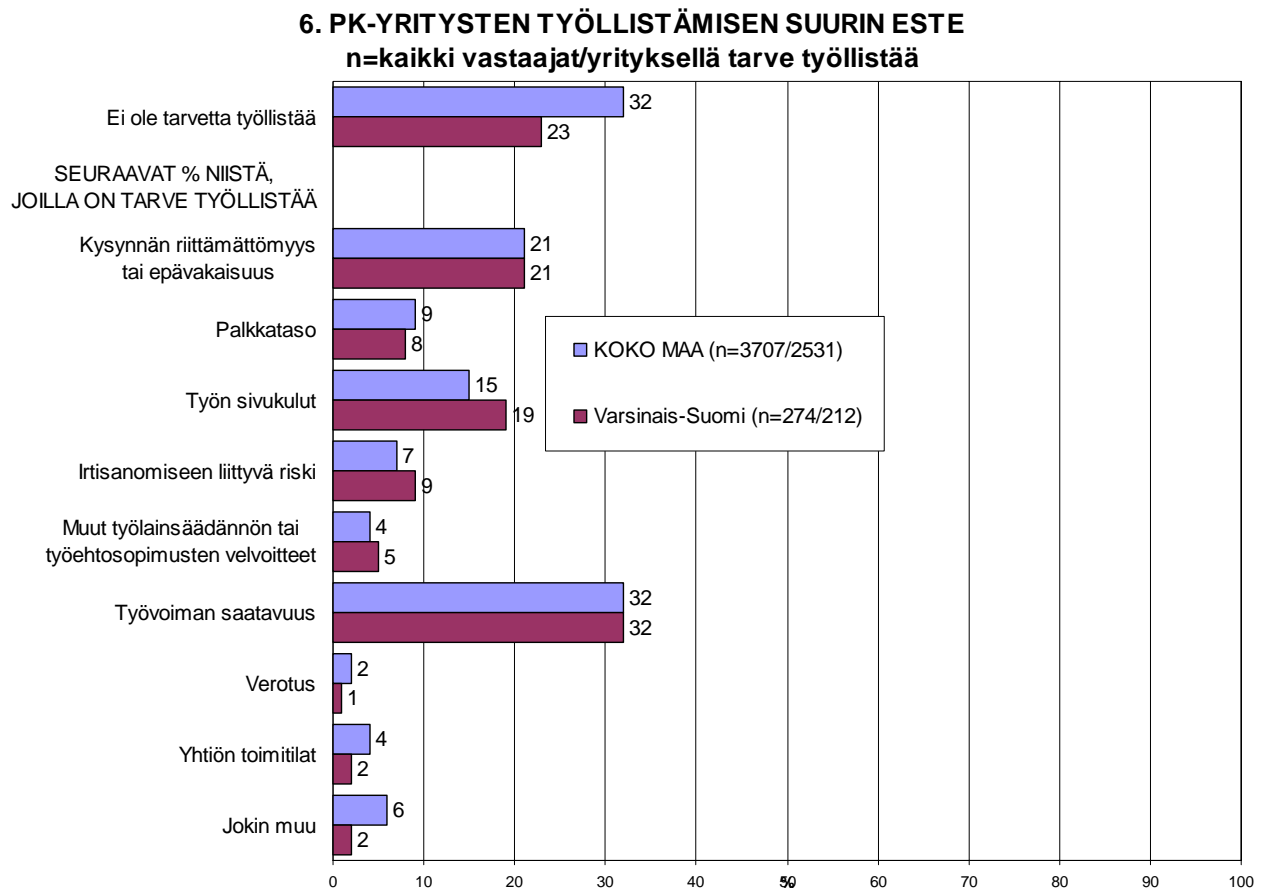
5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET - Rahoitus kokonaisuudessaan -



*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Varsinais-Suomen pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat työvoiman saatavuus, jota hieman vajaa kolmasosa niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Kysynnän riittämättömyyttä pitää suurimpana esteenä hieman yli viidesosa vastaajista ja työn sivukuluja 19 prosenttia vastanneista. Työvoiman saatavuus sekä kysynnän riittämättömyys koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 23 prosentilla Varsinais-Suomen pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

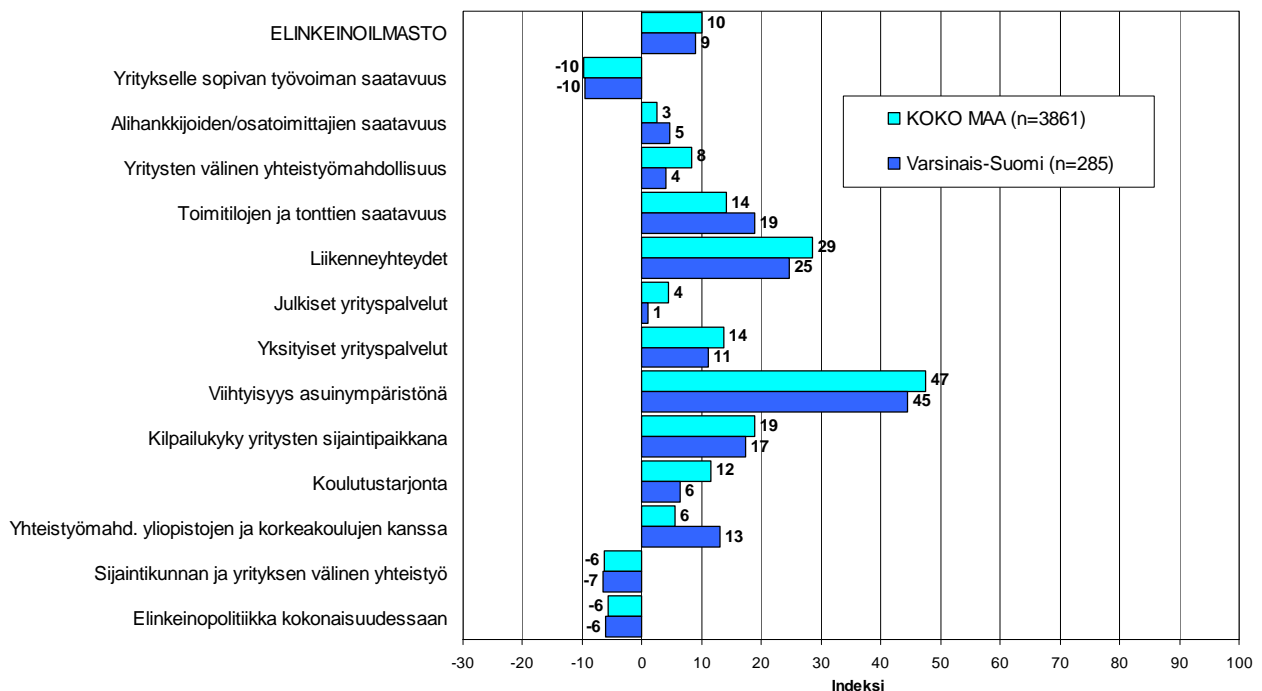


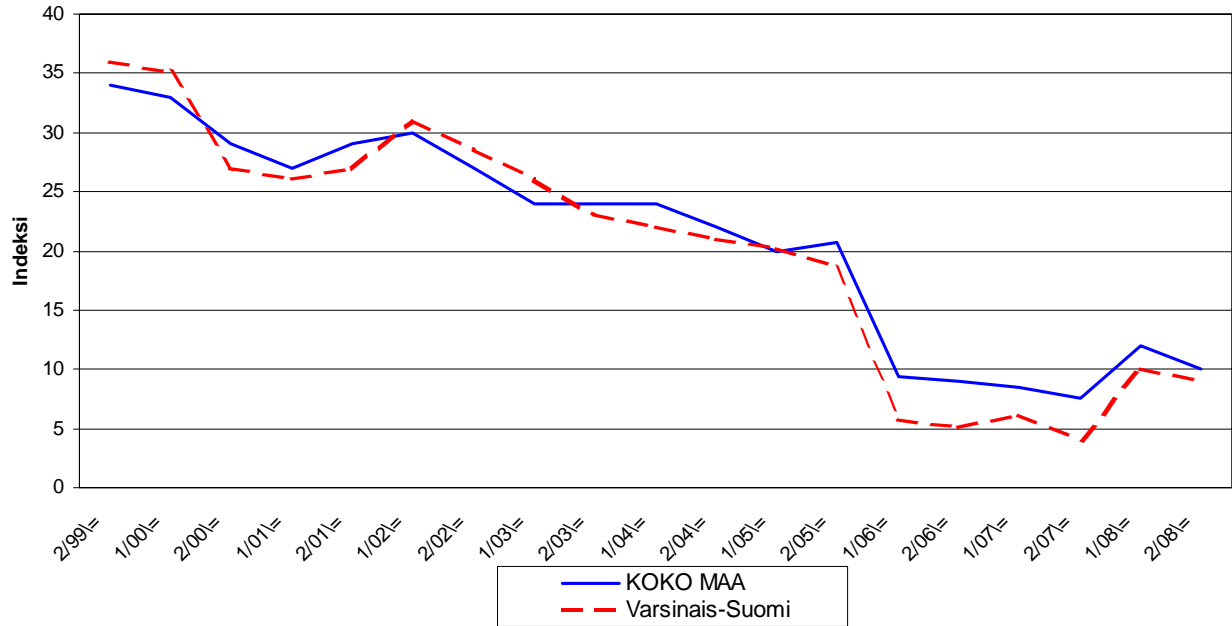
7 Elinkeinoilmasto

Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Varsinais-Suomessa hieman tyytymättömpiä kuin koko maassa keskimäärin. Tyytyväisimpiä Varsinais-Suomessa sijaitsevat pk-yritykset ovat alueen viihtyisyyteen asuin ympäristönä, liikenneyhteyksiin sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Tyytymättömiä alueella ollaan yritykselle sopivan työvoiman saatavuuteen, sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön sekä elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan. Varsinais-Suomessa pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä hieman tyytyväisempiä alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuuteen, toimitilojen ja tonttien saatavuuteen, sekä yhteistyömahdollisuuksiin yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Varsinais-Suomessa hieman laskusuunnassa. Koko maan keskimääräinen tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on myös hieman heikompi kuin keväällä 2008. Aiemmin kysytty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ole ollut mukana kyselyssä vuodesta 2006 lähtien.

7.1 ELINKEINOILMASTO

n=kaikki vastaajat



7.2 ELINKEINOILMASTO**- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä-**

8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

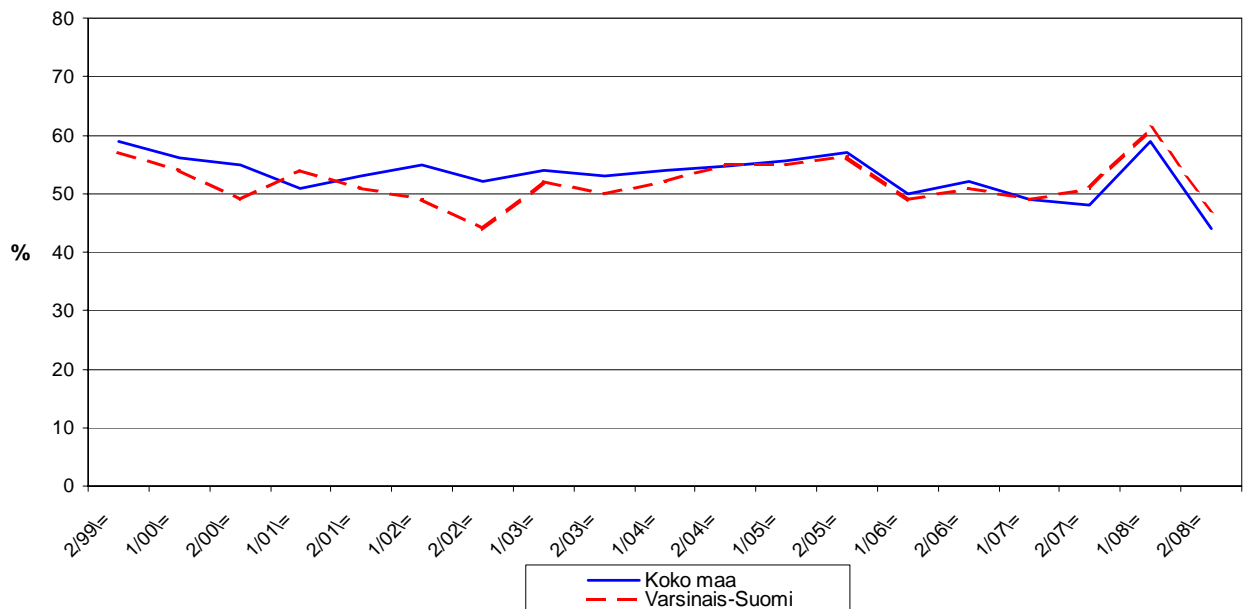
	KOKO MAA	Varsinais-Suomi
	%	%
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	9	9
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	34	39
Pyrimme säilyttämään asemamme	37	33
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	17	19
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	3	1

Varsinais-Suomessa on edelleen samantasoisesti voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana puolestaan ennakoi kolme prosenttia koko maan pk-yrityksistä. Varsinais-Suomessa näitä yrityksiä on nyt yksi prosentti. Tärkeimpinä kasvukeinoinaan alueen pk-yritykset pitävät uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä myynnin ja markkinoinnin lisäämistä sekä yhteistyön lisäämistä muiden yritysten kanssa.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Varsinais-Suomessa yhteensä 47 prosenttia ja koko maassa yhteensä 44 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on laskenut koko maassa samoin kuin Varsinais-Suomessa. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuus alueella sekä koko maassa on laskenut kevään 2008 tilanteeseen verrattuna.

8. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

-Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä-



9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

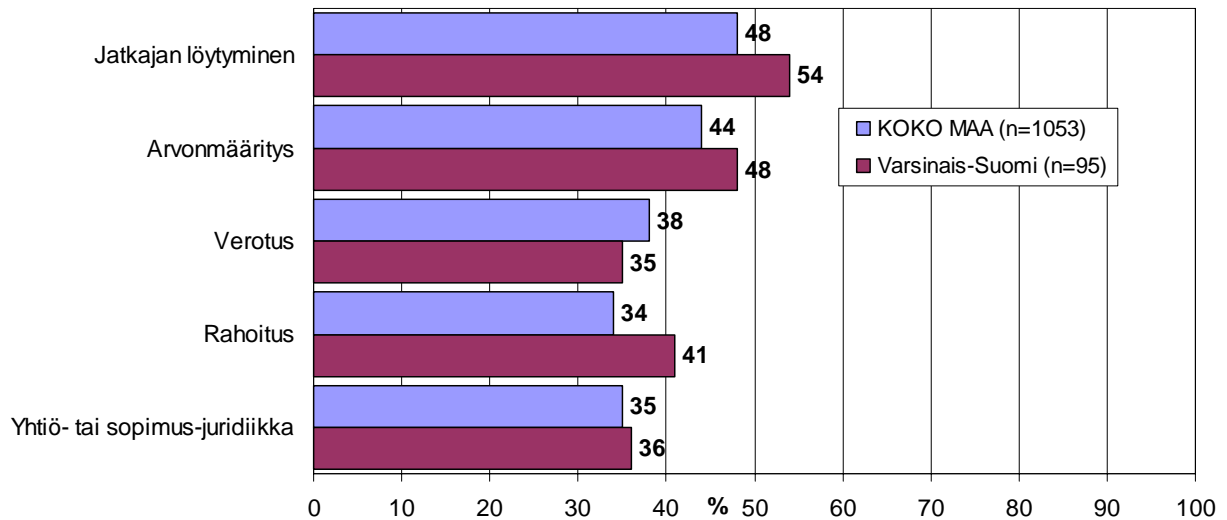
Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Varsinais- Suomi %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	59	47
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	11	11
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	17	23
Ei osaa sanoa	14	19

Varsinais-Suomen alueella on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana noin joka kolmannessa pk-yrityksessä. Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille Varsinais-Suomen alueella ovat edelleen arvonmääritys ja nyt myös jatkajan löytäminen.

9. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN-TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA

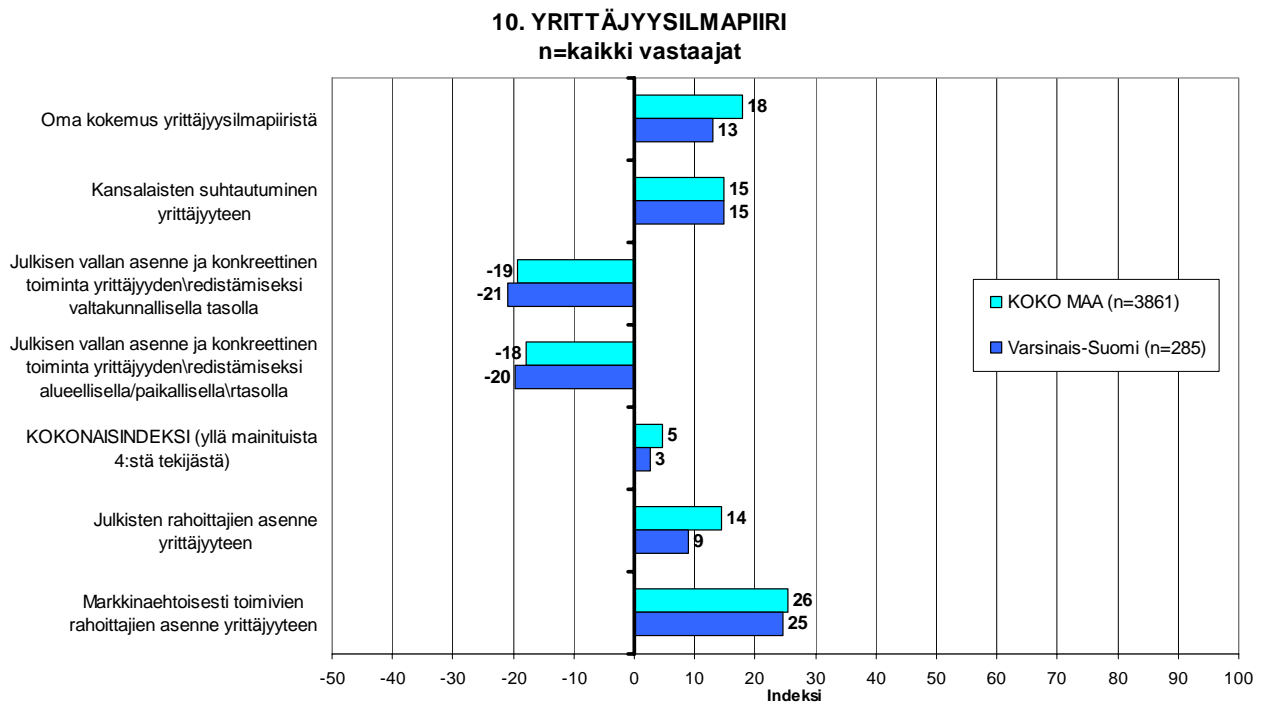
-Yrityksen, jossa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana-
n=sukupolven/omistajanvaihdos viiden vuoden sisällä



10 Yrittäjyysilmapiiri

Koko maan keskimääräinen kokonaisindeksi yrittäjyysilmapiirille on positiivinen +5, kun alueella se on hieman heikompi, +3. Indeksien osatekijöistä oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä kansalaisten suhtautuminen arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Arviot em. tekijöistä ovat koko maassa sekä alueella negatiivisemmat kevääseen 2008 verrattuna. Julkisen vallan asenne ja toimet arvioidaan selkeästi negatiivisiksi sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa.

Sekä julkisten että markkinaehtoisesti toimivien rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Varsinais-Suomen alueella heikommaksi kuin koko maassa keskimäärin. Markkinaehtoisien rahoittajien asenne saa paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa keskimäärin.



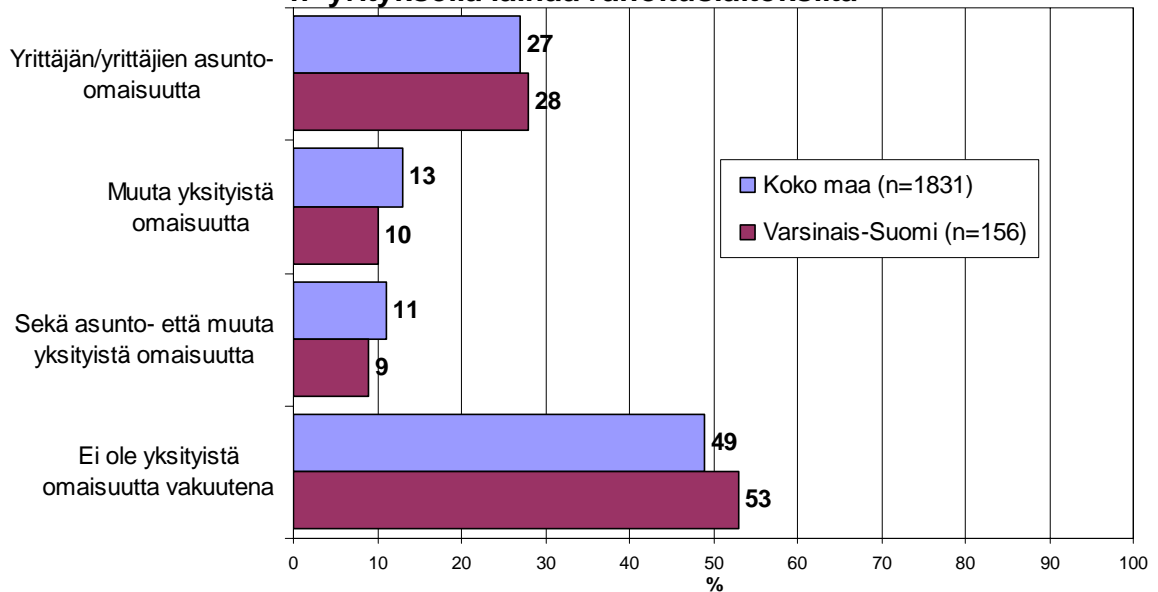
11 Pk-yritysten rahoitus

Varsinais-Suomen alueen pk-yrityksistä 41 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana, kun taas koko maassa näin oli tehnyt 31 prosenttia.

Koko maan pk-yrityksistä 51 prosentilla on lainaa rahoituslaitoksilta, kun alueella vastaava lukema on 58. Koko maan osalta noin puolella (49%) niistä, joilla on lainaa rahoituslaitoksilta, ei ole yksityistä omaisuutta lainan vakuutena. Varsinais-Suomessa vastaava lukema on 53 prosenttia. Sekä koko maan että alueen osalta useimmiten lainojen vakuutena on yrittäjän/yrittäjien asunto-omaisuutta, jota on vakuutena hieman yli neljäsosalla koko maan ja vajaalla kolmasosalla alueen pk-yrityksistä.

11. ONKO YRITYKSEN LAINOJEN VAKUUTENA YKSITYISTÄ OMAISUUTTA TÄLLÄ HETKELLÄ

n=yrityksellä lainaa rahoituslaitoksilta



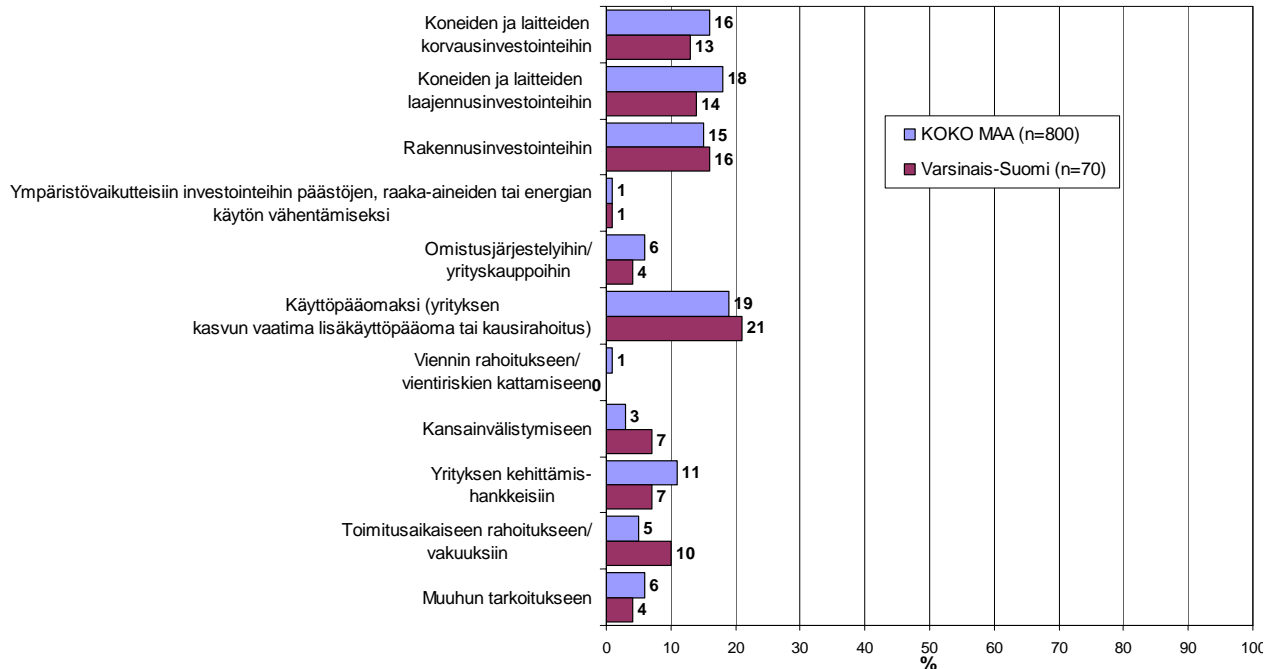
Noin joka neljäs alueella ja viides koko maassa toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi ja rakennusinvestointeihin sekä koneiden ja laitteiden laajennusinvestointeihin. Varsinais-Suomen pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (71 %) tai Finnverasta (30 %). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 20 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

Koko maan yrityksistä hieman vajaa kolmasosa on tehnyt ympäristövaikutteisia investointeja viimeisen kolmen vuoden aikana päästöjen, raaka-aineiden tai energian käytön vähentämiseksi. Varsinais-Suomessa yli kolmasosa (37%) pk-yrityksistä on tehnyt ympäristövaikutteisia investointeja.

12. TÄRKEIN KÄYTTÖTARKOITUS ULKOPUOLISELLE RAHOITUKSELLE

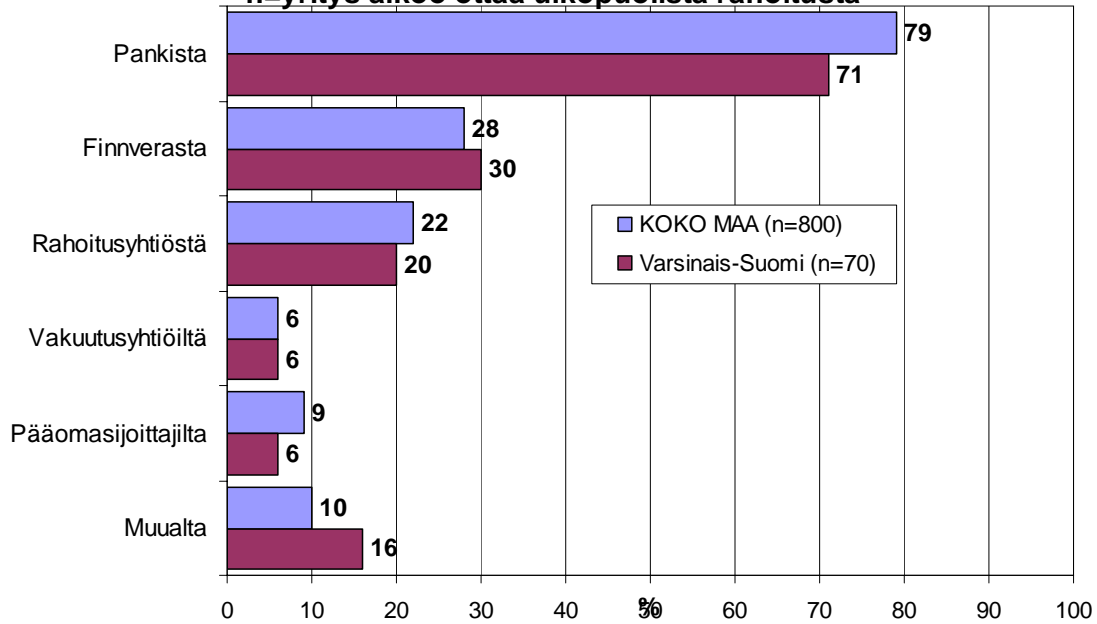
-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-

n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta



13. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA

-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-
n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

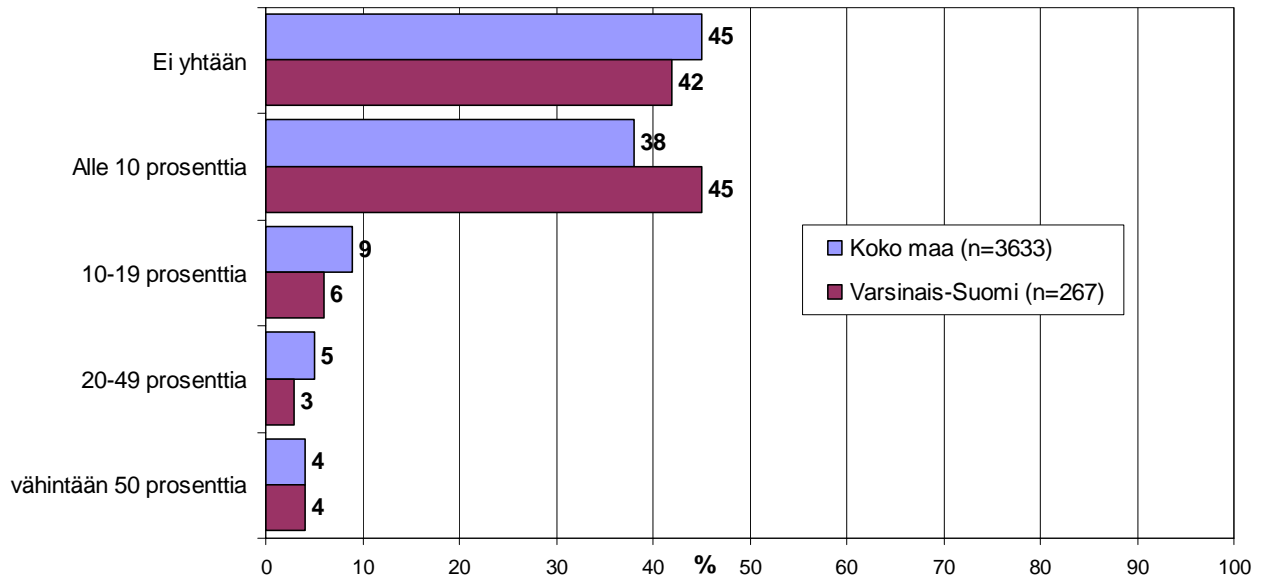


12 Pk-yritysten myynti kunnille

Suurin osa koko maan (45%) pk-yrityksistä ilmoittaa, että liikevaihdosta ei muodostu yhtään myynnistä kunnille. Sama lukema Varsinais-Suomen osalta on 42 prosenttia. Sen sijaan 45 prosentilla alueen pk-yrityksistä myynnistä kunnille muodostuu alle 10 prosenttia, kun koko maan osalta alle 10 prosenttia muodostuu 38 prosentille.

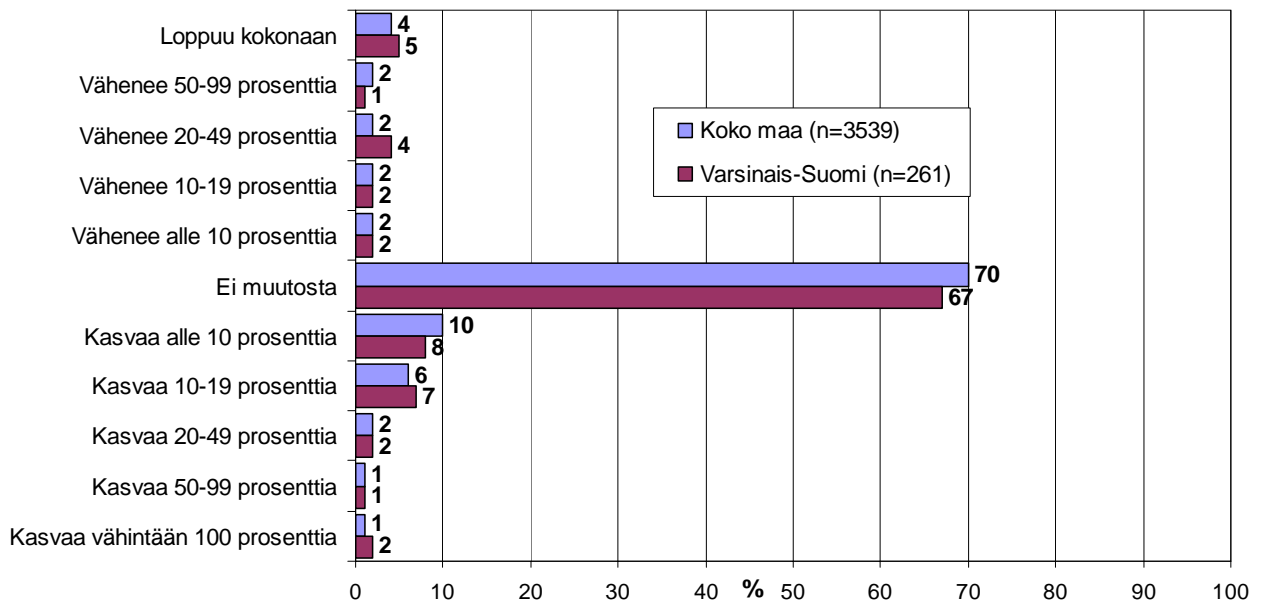
14. KUINKA SUURI OSUUS YRITYKSEN LIIKEVAIHDOSTA MUODOSTUU MYNNISTÄ KUNNILLE

n=kaikki vastaajat



Suurin osa sekä koko maan että alueen pk-yrityksistä arvioi, että myynnissä kunnille ei tapahdu muutosta seuraavan viiden vuoden aikana. Hieman harvempi Varsinais-Suomen pk-yrityksistä uskoo myynnin pysyvän samana verrattuna koko maan pk-yrityksiin. Yhteensä 20 prosenttia koko maan ja 19 prosenttia alueen pk-yrityksistä arvioi myynnin kunnille lisääntyvän seuraavan viiden vuoden aikana. Sen sijaan yhteensä 10 prosenttia alueen ja 8 prosenttia koko maan pk-yrityksistä arvioi myynnin vähenevän. Koko maan ja pk-yrityksistä 4 prosenttia arvioi myynnin kunnille loppuvan kokonaan seuraavan viiden vuoden aikana. Alueella myynnin loppumista ennakoiti 5 prosenttia.

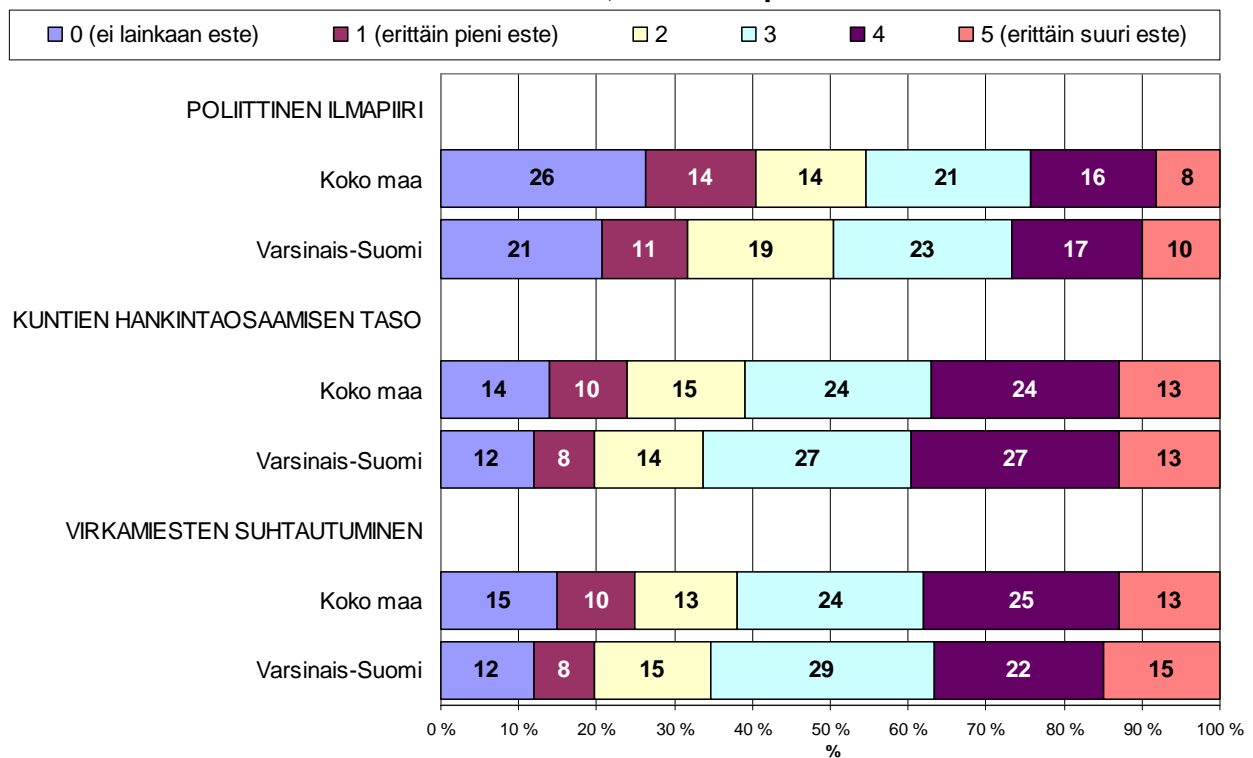
15. ARVIO MYYNNIN KEHITTYMISESTÄ KUNNILLE SEURAAVAN VIIDEN VUODEN AIKANA n=kaikki vastaajat

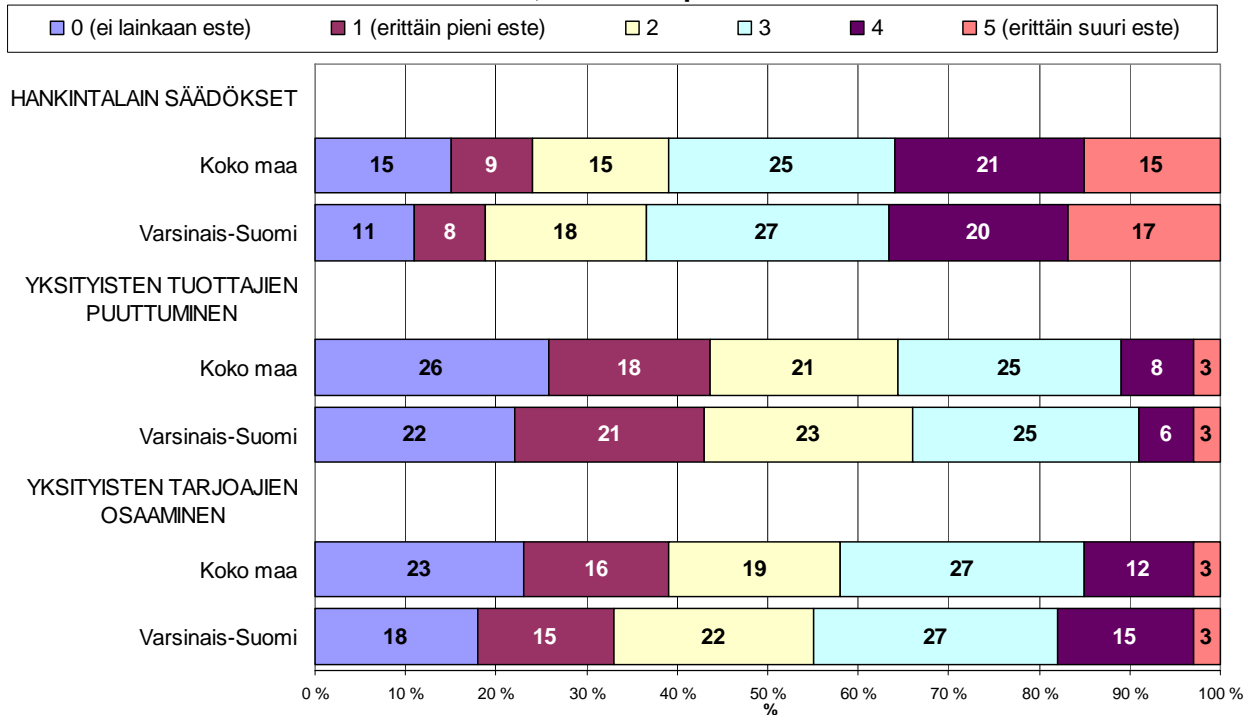


Koko maan pk-yrityksistä 15 prosenttia pitää erittäin suurena kunnille suuntautuvan myynnin esteenä hankintalain säädöksiä. Hankintalain säädöksiä pidetään hieman useammin alueella erittäin suurena esteenä kuin koko maassa keskimäärin. Myös virkamiesten suhtautuminen nähdään alueella keskimääräistä useammin erittäin suureksi myynnin esteeksi. Lisäksi noin joka kahdeksas sekä alueen että koko maan pk-yrityksistä pitää kuntien hankintaosaamisen tasoa erittäin suurena esteenä. Alueella vajaa neljännes ja koko maassa hieman yli neljännes pk-yrityksistä sen sijaan ei pidä yksityisten tuottajien puuttumista lainkaan esteenä. Lisäksi noin neljäsosa koko maan ja vajaa viidesosa alueen pk-yrityksistä ei pidä yksityisten tarjoajien osaamista myynnin esteenä lainkaan.

16. KUNTIIN SUUNTAUTUVAN MYYNNIN ESTEET (1/2)

Asteikko: 0=ei lainkaan este, 1=erittäin pieni este...5=erittäin suuri



16. KUNTIIN SUUNTAUTUVAN MYYNNIN ESTEET (2/2)**Asteikko: 0=ei lainkaan este, 1=erittäin pieni este...5=erittäin suuri este**



Pääkonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
- **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240
- Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 0204 6011
Internet: www.finnvera.fi

Aluekonttorit

- **Helsinki** (Pääkaupunkiseutu)
Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401
 - **Uusimaa**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110
 - **Joensuu**
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163
 - **Jyväskylä**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299
 - **Kajaani**
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899
 - **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330
 - **Lahti**
Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249
 - **Lappeenranta**
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149
 - **Mikkeli**
Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690
 - **Oulu**
Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944
 - **Pori**
Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349
 - **Rovaniemi**
Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099
 - **Seinäjoki**
Kauppatori 1 – 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399
 - **Tampere**
Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711
 - **Turku**
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649
 - **Vaasa**
Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849
- ### Pietarin-edustusto
- **Finnveran Pietarin edustusto**
Finnish-Russian Innovation Center
Business Center Apollo, office 500
Dobrolyubova Prospect 8
St. Petersburg 197198
Russia
Puhelin +7 812 335 2234
Faksi +7 812 335 2236

- Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi
- **Etelä-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
p. 010 470 1100, f. 0104 701 102
www.yrittajat.fi/etelakarjala
- **Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
- **Etelä-Savon Yrittäjät ry**
Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo
- **Helsingin Yrittäjät**
Kellosilta 2 D, 2. krs. 00520 Helsinki
p. (09) 612 6230, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki
- **Hämeen Yrittäjät ry**
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame
- **Kainuun Yrittäjät ry**
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. 010 387 7870, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu
- **Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
- **Keski-Suomen Yrittäjät ry**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. 010 425 9203, f. 010 425 9210
www.yrittajat.fi/keskisuomi
- **Kymen Yrittäjät ry**
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi
- **Lapin Yrittäjät ry**
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi
- **Länsipohjan Yrittäjät ry**
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja
- **Pirkanmaan Yrittäjät ry**
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
- **Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. 010 470 7600, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
- **Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
- **Päijät-Hämeen Yrittäjät ry**
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame
- **Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry**
Tekniikantie 12, 02150 Espoo
p. 010 422 1400
www.espoonyrittajat.fi
www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi
- **Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry – Kust-Österbottens Företagare rf**
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikopohjanmaa
- **Satakunnan Yrittäjät ry**
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta
- **Savon Yrittäjät ry**
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo
- **Uudenmaan Yrittäjät – Nylands Företagare ry**
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
p. (09) 274 5420, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa
- **Varsinais-Suomen Yrittäjät ry**
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi



Varsinais-Suomen Yrittäjät

Varsinais-Suomen Yrittäjät
Brahenkatu 20, 20100 Turku
Puhelin (02) 275 7100
Faksi (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi



Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi



FINNVERA

Turku
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

Finnvera Oyj
Valtakunnallinen vaihde: 0204 6011
www.finnvera.fi
Helsinki
Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
Kuopio
Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240